

3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทย” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความถี่ เนื้อที่ ทิศทางการนำเสนอ เนื้อหา แหล่งข่าว และหลักเกณฑ์ในการกำหนดวาระเรื่องโรคเอดส์ การวิจัยในครั้งนี้นำวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีลำดับการวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยที่ตีพิมพ์จำหน่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2527 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2542 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, หนังสือพิมพ์มติชนและหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ทั้งนี้จำนวนประชากรทั้งหมดเท่ากับจำนวนหนังสือพิมพ์ 5,475 ฉบับ

กระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การคัดเลือกหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์มติชนและหนังสือพิมพ์ Bangkok Post ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ยอดจำนวนผู้อ่านเป็นเกณฑ์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์ที่ถึงประชาชนนิยมถึงคุณภาพที่มีจำนวนผู้อ่านสูงสุด และหนังสือพิมพ์มติชนเป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพภาษาไทยที่มียอดจำนวนผู้อ่านสูงสุด นอกจากนี้หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ก็เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่มียอดผู้อ่านและยอดจำหน่ายสูงสุดเช่นกัน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับยังมีอายุการนำเสนอเรื่องเอดส์มานานโดยสามารถศึกษาย้อนหลังได้ถึง 15 ปี ซึ่งผลจากการสำรวจผู้อ่านหนังสือพิมพ์ทั่วไป 5 อันดับแรกจากบริษัทตีมาร์ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2540 พบว่า

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำนวนผู้อ่านสูงสุด 9,524,000 คน
 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้อ่านมากเป็นอันดับสอง 6,498,000 คน
 หนังสือพิมพ์ข่าวสดเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้อ่านมากเป็นอันดับสาม 2,072,000 คน
 หนังสือพิมพ์มติชนเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้อ่านมากเป็นอันดับสี่ 982,000 คน

ทั้งนี้ที่ไม่ได้เลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ข่าวสดเนื่องจากว่าหนังสือพิมพ์ข่าวสดมีอายุการนำเสนอเรื่องเอ็ดส์ได้ไม่นาน โดยไม่สามารถศึกษาย้อนหลังไปถึงปีพ.ศ. 2527 ได้ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ก็เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเดียวกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนยอดจำหน่ายและจำนวนผู้อ่านสูงกว่า

เหตุที่เลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ Bangkok Post เนื่องจากว่า หนังสือพิมพ์ Bangkok Post เป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายและมีจำนวนผู้อ่านสูงกว่าหนังสือพิมพ์ The Nation จากการสำรวจยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยจากหนังสือ Thailand Advertising Book 1997-1998/ Thailand Advertising, Marketing, Marketing ND Media Guide พบว่าเมื่อปี 1997 หนังสือพิมพ์ Bangkok Post มียอดจำหน่าย 292,800 ฉบับ ส่วนหนังสือพิมพ์ The Nation มียอดจำหน่ายเมื่อปี 1997 จำนวน 249,000 ฉบับ

ขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

การสุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์จะใช้การสุ่มแบบมีระบบ (Systematic sampling) โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของหนังสือพิมพ์ฉบับละ 180 ตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ทั้งหมด 5,475 ฉบับ (เลือกศึกษา 1 เดือนต่อ 1 ฉบับ เป็นระยะเวลา 15 ปี ดังนั้น $12 \times 15 = 180$) ดังนั้นจึงใช้กลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์ทั้งหมด 540 ตัวอย่าง แล้วนำไปหาช่วงสุ่ม (Sampling Interval) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{Sampling Interval (I)} = N / n$$

เมื่อ N คือ ขนาดของประชากร

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{ดังนั้น Sampling Interval} = 5,475 / 180 = 30.4$$

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, มติชนและ Bangkok Post จึงใช้ Sampling Interval ฉบับละ 30.4 หรือสุ่มศึกษาหนังสือพิมพ์เดือนละ 1 ฉบับ จากนั้นจึงสุ่มเลือกวันโดยใช้การจับสลาก (Simple Random Sampling) หนังสือพิมพ์ Bangkok Post จับสลากเลือกวันเริ่มศึกษาวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจับสลากเลือกวันเริ่มศึกษาได้วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 และหนังสือพิมพ์มติชนจับสลากเลือกวันที่เริ่มศึกษาได้วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2542

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นตารางบันทึกข้อมูลเพื่อช่วยในการลงรหัสเนื้อหาต่างๆ ที่ทำการวิเคราะห์ตามตัวแปรที่ดัดแปลงศึกษา

1. ตารางบันทึกข้อมูล ความถี่ เนื้อที่ เนื้อหาเชิงบวก เนื้อหาเชิงเป็นกลาง เนื้อหาเชิงลบ แหล่งข้อมูล รูปแบบการนำเสนอ และประเด็นเรื่องโรคเอดส์ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ซึ่งตารางในหน้าถัดไปจะเป็นตัวอย่างตารางบันทึกข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือพิมพ์ ----- เดือน ----- พ.ศ.	ความถี่ (ครั้ง)	รูปแบบ	เนื้อหา เชิงบวก (+)	ประเด็น เรื่องโรคเอดส์
แหล่งข้อมูล - MOPH และ เจ้าหน้าที่ - NGO - สำนักข่าวต่าง ประเทศ - องค์การภาครัฐ - บุคคล - องค์การระหว่าง ประเทศ - มหาวิทยาลัย - องค์การ,หน่วยงาน ในต่างประเทศ - นักการเมือง - โรงพยาบาล - หนังสือพิมพ์, นิตยสาร - ไร่ระบุแหล่งข่าว - อื่นๆ โปรดระบุ _____ _____	เนื้อหา (คอลัมน์นี้)	- ข่าว - บทสัมภาษณ์ - สารคดี - บทความ - บทบรรณาธิการ - คอลัมน์ตอบ ปัญหาทางการ แพทย์ - คอลัมน์แสดง ความคิดเห็น - อื่นๆ ระบุ	เนื้อหาเชิง เป็นกลาง	- บุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์ - กิจกรรมด้านเอดส์ - สถานการณ์โรคเอดส์ - การค้นพบทางวิทยาศาสตร์, วัคซีนและยาโรคเอดส์ - โรคเอดส์, การติดต่อ, การป้องกัน รักษาและผลกระทบ - งบประมาณ, การทำงานด้านเอดส์, และยุทธวิธีด้านเอดส์ - ความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านเอดส์ - ศูนย์พักพิงและสวัสดิการแก่ ผู้ติดเชื้อเอดส์ - การตรวจเอดส์, อุปกรณ์ตรวจเอดส์ อุปกรณ์ป้องกันเอดส์ - สื่อเอดส์, การสำรวจ, การวิจัย เกี่ยวกับเรื่องเอดส์ - การประชุมด้านเอดส์ - บริจาคเลือด, การจำหน่ายเลือด กับเอดส์ - ยาเสพติดและเอดส์ในชุมชน - รัฐบาลกับปัญหาเอดส์ - กฎหมาย, พ.ร.บ. เกี่ยวกับโรคเอดส์ - ธุรกิจกับโรคเอดส์ - อื่นๆ โปรดระบุ _____
			เนื้อหา เชิงลบ (-)	

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการข่าวสาธารณสุขหรือผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
มติชน และบางกอกโพสต์เรื่องการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์หลังจากวิเคราะห์ข้อมูล
ทั้งหมดที่ได้จากหนังสือพิมพ์

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหาที่มีการแจกแจงความถี่เป็นปริมาณนั้น จำเป็นต้องทดสอบความเชื่อมั่นของการลงรหัส ผู้วิจัยจึงหาผู้ร่วมลงรหัสเพื่อทดสอบความเชื่อมั่น โดยเลือกบุคคล 3 ท่านมาลงรหัสในเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยทำการสุ่มตัวอย่างข่าวที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจำนวน 30 ข่าว จากนั้นจึงนำผลจากการลงรหัสมาตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้หลักการคำนวณของ Holsti (Budd, et al, 1976) ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

สูตรคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

$$R = \frac{N(C1.2.3.....n)}{(C1+C2+C3.....+Cn)}$$

โดย R	หมายถึง	ค่าความเชื่อมั่น
C1+2+3	หมายถึง	จำนวนประเด็นที่ผู้ลงรหัส 3 คนมีความเห็นตรงกัน
C1+C2+C3	หมายถึง	จำนวนประเด็นทั้งหมดรวมกันที่ผู้ลงรหัสทั้ง 3 คนศึกษา

ความเชื่อมั่นโดยค่าที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.75 จึงจะถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่น่าเชื่อถือ

ซึ่งการทดสอบค่าความเชื่อมั่นในครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างข่าวที่ใช้ในการศึกษา 30 ข่าว และใช้ผู้ร่วมลงรหัส 3 ท่าน โดยจำนวนข่าวที่ผู้ร่วมลงรหัสทั้ง 3 ท่านมีความเห็นตรงกันมีจำนวน 24 ข่าว ดังนั้นจึงได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8

ในส่วนของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) บรรณาธิการข่าวหรือผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุขเรื่องการกำหนดวาระเรื่องโรคเอดส์ในหนังสือพิมพ์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญก่อน

การรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลที่เป็นความถี่ (Frequency) ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2527 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2542 โดยวัดเป็นรายเรื่อง
2. การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเนื้อที่ (Space) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยโดยวัดเป็นรายเรื่อง โดยใช้หน่วยการวัดเป็น คอลัมน์นิ้ว
3. การรวบรวมข้อมูลตามทิศทาง (Direction) การนำเสนอเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทยที่จำแนกเป็นทิศทางบวก (Positive) ทิศทางเป็นกลาง และทิศทางลบ (Negative)
4. ประเด็นเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ ประกอบด้วย บุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์, กิจกรรมด้านเอดส์, สถานการณ์โรคเอดส์, การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ วัคซีนและยารักษาเอดส์, โรคเอดส์ การติดต่อ การป้องกันรักษาและผลกระทบ, งบประมาณ การทำงานด้านเอดส์และยุทธวิธีด้านเอดส์, ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเอดส์, ศูนย์พักพิงและสวัสดิการแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์, การตรวจเอดส์ อุปกรณ์ตรวจเอดส์และอุปกรณ์ป้องกันเอดส์, สื่อเอดส์ การสำรวจ การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเอดส์, การประชุมด้านเอดส์, บริจาคเลือด การจำหน่ายเลือดกับเอดส์, ยาเสพติดและเอดส์ในชุมชน และรัฐบาลกับปัญหาเอดส์
5. การรวบรวมข้อมูลจำแนกตามแหล่งข่าวที่นำเสนอเรื่องเอดส์ ประกอบด้วย แหล่งข่าวจากบุคคล (บุคคลที่ได้รับการระบุชื่อโดยไม่ได้อ้างถึงแหล่งสังกัด), สำนักข่าวต่างประเทศ, องค์การภาครัฐ, กระทรวงสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่, NGO, องค์การระหว่างประเทศ, มหาวิทยาลัย, องค์กร หน่วยงานในต่างประเทศ, นักการเมือง, โรงพยาบาล, หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร, ไม่ระบุแหล่งข่าว และอื่นๆ ไปรตระบุ
6. การสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวสายสาธารณสุขหรือผู้สื่อข่าวเรื่องการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) บรรณาธิการข่าวหรือผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุขของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, มติชนและ Bangkok Post ซึ่งการสัมภาษณ์

จะเป็นแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ โดยจะอยู่ภายใต้กรอบของประเด็นที่ต้องการศึกษาเพื่อตอบปัญหาการวิจัยดังนี้

ลักษณะการกำหนดวาระเรื่องโรคเอดส์ของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

1. นโยบายขององค์กร
2. อิทธิพลจากผู้นำทางความคิดในกระบวนการเลือกข่าวเอดส์
3. ความคิดเห็นร่วมกันของคณะบรรณาธิการ
4. การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนประเภทอื่นเกี่ยวกับเรื่องเอดส์
ทั้งนี้รายละเอียดของประเด็นคำถามจะอยู่ในภาคผนวก

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตารางวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เป็นความถี่ วัดเป็นรายเรื่อง, ข้อมูลที่เป็นเนื้อที่ วัดเป็นรายเรื่องโดยใช้คอลัมน์นี้, ข้อมูลที่เป็นทิศทาง จำแนกเป็นทิศทางเชิงบวก ทิศทางเชิงเป็นกลางและทิศทางเชิงลบ ประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ จำแนกเป็น 17 ประเด็นดังนี้ บุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์, กิจกรรมด้านเอดส์, สถานการณ์โรคเอดส์, การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ วัคซีนและยารักษาเอดส์, โรคเอดส์ การติดต่อ การป้องกันรักษาและผลกระทบ, งบประมาณ การทำงานด้านเอดส์และยุทธวิธีด้านเอดส์, ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเอดส์, ศูนย์พักพิงและสวัสดิการแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์, การตรวจเอดส์ อุปกรณ์ตรวจเอดส์และอุปกรณ์ป้องกันเอดส์, สื่อเอดส์ การสำรวจ การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเอดส์, การประชุมด้านเอดส์, บริจาคเลือด การจำหน่ายเลือดกับเอดส์, ยาเสพติดและเอดส์ในชุมชน และรัฐบาลกับปัญหาเอดส์ และอื่นๆ โปรดระบุ

แหล่งข่าวที่ใช้ในการนำเสนอเรื่องเอดส์ จำแนกเป็น 13 ประเภทดังนี้ แหล่งข่าวจากบุคคล (บุคคลที่ได้รับการระบุชื่อโดยไม่ได้อ้างถึงแหล่งสังกัด), สำนักข่าวต่างประเทศ, องค์กรภาครัฐ, กระทรวงสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่, NGO, องค์กรระหว่างประเทศ, มหาวิทยาลัย, องค์กรหน่วยงานในต่างประเทศ, นักการเมือง, โรงพยาบาล, หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร, ไม่ระบุแหล่งข่าว และอื่นๆ โปรดระบุ

ในส่วนของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเรื่องการกำหนดวาระเรื่องโรคเอดส์ของหนังสือพิมพ์ไทยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็น

การพยายามหาข้อสรุปจากอุปสรรคสู่นามธรรมเพื่อสรุปปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่ได้ทำการศึกษาหรือสัมภาษณ์มา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการคำนวณเป็นสถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติร้อยละ (%) อธิบายลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละชื่อฉบับ ในด้านความถี่ เนื้อที่ ทิศทาง ประเด็นเนื้อหาสาระที่นำเสนอ และแหล่งข่าวที่ใช้ในการนำเสนอเรื่องเอดส์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย